

- 1 Bust del Príncep Borbó i Gràcia
- 2 Gengis-Kan
- 3 La Superbia
- 4 La Fraternitat
- 5 Luzbel (L'Àngel Caigut)
- 6 El Ballet del Nou Món
- 7 Amics, Confidència, Carícia, Bes, Amor, Pensant i Anar-se'n
- 8 La Família
- 9 L'Home Primitiu
- 10 Bust de J. Celma
- 11 La Tragèdia del Gòlgota
- 12 L'Inici de la Vida
- 13 L'Home en Societat
- 14 L'Home en Particular
- 15 L'Ocàs de la Vida
- 16 La Lluita de la Humanitat
- 17 Hiroshima
- 18 Astronauta amb Laika
- 19 El Pes de la Vida
- 20 Manantial de l'Esperança
- 21 Accés a la Muralla
- 22 Murals Explicatius Antic Balneari

HORARI

· De l'1 de maig al 30 de setembre
De dimarts a dissabte: de 10 a 13.30h i de 16.30 a 19.30h
Diumenges: de 10 a 13.30h
 · De l'1 d'octubre al 30 d'abril
De dimarts a dissabte: de 10 a 13.30h i de 15.30 a 18.30h
Diumenges: d'11 a 13.30h

INFORMACIÓ

Jardins del Príncep.
 Museu d'escultures a l'aire lliure de Santiago de Santiago
 Pujada al Castell de la Suda, 1 · 43500 Tortosa
 Tel. 977 442 005 · info@tortosaturisme.cat

APROFITA-TE!

gaudeix de la ciutat amb descomptes i ofertes turístiques

S.A.E.T.A., red. Fotografia: Oscar Lanau - Textos: Vicent J. Ruiz - 05.1.02.215

TORTOSA TURISME

www.tortosaturisme.cat

Els jardins del Príncep

El 10 d'abril de 1989, l'Ajuntament de Tortosa aprovà la proposta de la Fundació **José Celma Prieto** de fer un museu d'escultures als jardins romàntics de l'antic Balneari d'en Porcar. Santiago de Santiago Hernández fou l'únic artista encarregat de dur a terme el projecte. Esdevingué realitat i sufragat per la Fundació esmentada, fou inaugurat pel príncep d'Astúries i de Girona, avui Felip VI, el 23 de setembre de 1991. Des de llavors, l'indret rep el nom de **Jardins del Príncep**.

La col·lecció, amb **48 escultures**, abraça tota una panoràmica al llarg de la història, amb el títol "L'home, la seva motivació i el seu destí". Hi podem veure representacions de l'home primitiu, però també l'assoliment de certs moments estel·lars, el rebel castigat pels déus, la tragèdia d'Hiroshima i, fins i tot, la representació simbòlica de la conquesta de l'espai. El monòlit central té 7,5 metres d'alçada i, mitjançant 40 figures en marbre negre de Calatorao, mostra les passions de la Humanitat, l'alliberament d'aquestes passions i el triomf final, al seu abast. A més, un bust, cisellat també per Santiago de Santiago, mostra l'agraïment al mecenate continuat del patrici tortosí vers la ciutat. El conjunt monumental és únic a l'Estat.

La **col·lecció botànica** dels Jardins del Príncep conté espècies autòctones, com ara el boix, el baladre, la tàpera o el tortellatge. A més del margalló del país, hi trobem la palmera canària, la datilera i la washingtonia robusta. A la part alta, esglaonada amb els marges de pedra en sec, es barregen llorers i lledoners amb el pi de París, el blanc i el canari. Entre les diverses espècies d'arreu del món, hi ha varietats tan suggeridores com la corísia, el cedre, el brachychiton, l'araucària i el ginkgo biloba.

Santiago de Santiago Hernández

Santiago de Santiago Hernández, artista nascut el 1925 a l'avilesa Navaescorial, té el seu estudi a la colònia madrilenya de Fuente del Berro, on hi hagué la seva casa familiar: "Aquí vaig començar, i no tenia més que una habitació..." El seu art surt de la **pedra, del marbre, del bronze, de la fusta i del fang**. La seva producció és extensa i reconeguda a tot el món, des de Tokyo fins a Nova York, des de Corea fins a Sydney, des de Madrid i des de Tortosa fins a la resta d'Europa.

Autodidacta, estudià escultura a França, Itàlia i Japó i va fer la primera exposició individual a Madrid, el 1959. Des d'aleshores, ha protagonitzat moltíssims esdeveniments artístics rellevants. És, possiblement, el primer escultor de l'Estat en retrat femení, i també un dels pocs que exposen normalment al Japó, a Rússia, als Estats Units, a Mèxic... Les seves obres enriqueixen els principals museus del món i del seu cisell han sorgit grans escultures per a llocs públics, figures humanes i bustos d'homes d'Estat, prínceps, escriptors, científics, aristòcrates i famosos.

Excel·leix, així mateix, la seva serena escultura religiosa i, a més, crea joies i petits penjolls formosos i plens de gràcia. Es pot percebre fàcilment l'emoció esmerçada per l'autor en concebre totes les obres, i la vida que els confereix. Puntualment, l'essencialització de les formes l'ha portat a l'abstracció, en un joc equilibrat de ritmes i volums.

Mestre de prestigi reconegut internacionalment, ha obtingut centenars de diplomes, guardons, medalles i premis.

Balneari d'en Porcar

Al s. XIX, **Jaume Tió i Noé** destinà la font de l'heretat hort medieval de les clarisses, a proporcionar els banys higièncs de Tió. La millora fortuïta en la salut d'alguns banyistes i les recomanacions de certs galens portaren **Manuel Porcar i Tió**, que aleshores n'era el propietari, a encarregar l'anàlisi de l'aigua, el 1882. Verificats els criteris mèdics i les propietats medicinals, el brollador fou preconitzat com una panacea. Les aigües bicarbonatades ferruginoses, declarades d'utilitat pública mineromedicinal, obtingueren distincions i medalles d'or d'acadèmies i certàmens científics internacionals.

El 1890, en Porcar, acabada financer tortosí, oliaire i batlle de Barcelona, obrà el **complex terapèutic, recreatiu i turístic**. Es creà la infraestructura lúdica necessària i es dissenyaren els jardins romàntics, adornats amb 26 escultures i jocs d'aigua (la urbanització del jardí, exceptuat un bocí afectat per l'accés al Parador, ens ha arribat igual). Les fonts de Sant Joan i de la Salut, descobertes el 1900, se sumaren a la primitiva font de la **Mare de Déu de l'Esperança**. El teatre, principal equipament cultural de la ciutat, i el casino, d'estil historicista, foren punt de trobada de les famílies benestants i escenari de mitings, homenatges i esdeveniments, com ara l'estrena de l'obra "Terra Baixa".

El progrés mèdic i la il·legalització del joc, el 1923, motivaren el tancament de balnearis. Al solar del teatre, cremat aquell any, s'hi instal·là una terrassa d'estiu, activa fins el 1942. La Congregació de Germanes Salesianes Filles de Maria Auxiliadora comprà els edificis encara en peu del balneari que, adornat i enjardinat amb escultures religioses, esdevingué centre per a aspirants i postulants a la comunitat. El 1957, hi obriren una escola d'ensenyament primari. Quan les Salesianes abandonaren Tortosa, el 1970, l'Ajuntament l'adquirí.

Muralla de Remolins

El patrimoni arquitectònic militar tortosí és el més extens, ric i variat de Catalunya i, amb **un perímetre de 6 km**, un dels conjunts fortificats més importants de l'Estat en qualitat i extensió. La miscel·lània de les construccions defensives excel·leix per les diferents fases cronològiques (des d'època romana fins a les noves construccions de finals del segle XVII i principis del XVIII, les més representatives de l'arquitectura militar hispana). Alguns fortins i baluards superen els 50.000 m².

Els Jardins del Príncep permeten l'**accés a la muralla medieval de Remolins**, ubicada al sector N-NE, que conserva sense variacions el traçat i forma part del clos murat del s. XIV, tangible a diverses parts de la ciutat. La muralla presenta modificacions significatives per la introducció de noves tècniques i, tot i que el perfil emmerletat del cos superior ha desaparegut en part, cal destacar el passeig de ronda i les espitlleres. El tram, defensat al Rinxament pel trast de la Confraria de la parròquia de Sant Jaume, és flanquejat per torres fortificades: al peu del barranc, la del Cèlio, del s. XIV i també anomenada Grossa, i a la part elevada, adossada a les Avançades de Sant Joan, les restes de dues torres quadrades. El terra del carrer Travessia del Mur permet resseguir el llenç que connectava amb el monumental portal de Vimposol, tots dos enderrocats al s. XIX.

Al bell mig de la muralla de Remolins, al carrer de la Figuereta, s'obre el portal dels Jueus o Porta del Ferrer, del darrer terç del s. XIV, des d'on la defensa puja escalonada el vessant de la muntanya. Aquest accés secundari del call donava pas, extramurs, al cementiri dels jueus. El fet d'esdevenir sortida als horts i als pobles del marge esquerre amb les ruïnes li propicià l'apel·latiu de Salva-aigües.

